

บทคัดย่อ

ภาษาไทย

ส่วนที่ 1

ชื่อโครงการ อาคารทรงศิระ-วิมานในศิลปะอินเดียนับถึอิทธิพลต่อศิลปะในเอเชียอาคเนย์

ชื่อผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.เชษฐ ติงสฤษดิ์ (หัวหน้าโครงการ) คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

แหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปี 2558

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีที่เสร็จ 2559

ประเภทการวิจัย การวิจัยพื้นฐาน

สาขาวิชา ปรัชญา (แขนงวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ)

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางศิลปกรรมของสถาปัตยกรรมของอาคารทรงปราสาทในเอเชียอาคเนย์ว่าเกี่ยวข้องกับ "พลวัตทางด้านรูปแบบ" ของอาคารทรงปราสาทในศิลปะอินเดียน้อยเพียงไร เพื่อให้เข้าใจถึง "ที่มา" และ "การปรับใช้" องค์ประกอบแบบอินเดียนเมื่อถูกนำมา "ออกแบบใหม่" ในเอเชียอาคเนย์ นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังมีจุดมุ่งหมายในการศึกษา "เอกลักษณ์" ของศิลปะเอเชียอาคเนย์ในแต่ละสกุล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสถาปัตยกรรมแบบ "แยกองค์ประกอบ" คือศึกษาชั้นหลังคา ฐาน เรือนธาตุและปราสาทประกอบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสถาปัตยกรรมในศิลปะเอเชียอาคเนย์แต่ละสกุลว่ามีความสัมพันธ์กับศิลปะอินเดียน้อยเพียงไร

จากการศึกษาพบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมทรงปราสาทในเอเชียอาคเนย์และอิทธิพลอินเดียนดังต่อไปนี้

1. ปราสาทในเอเชียอาคเนย์มีการแบ่งทรงอาคารตามรูปแบบของยอดปราสาทที่ได้รับแบบแผนมาจากศิลปะอินเดียน ดังที่ได้พบอาคารทรงปราสาททั้งอาคารหลังคาตัด ปราสาทหลังคาลาด ปราสาททรงศาลา ปราสาททรงศิระและปราสาททรงวิมานกระจายทั้งเอเชียอาคเนย์ ความหลากหลายทางด้านรูปแบบนี้ปรากฏมาก่อนแล้วในศิลปะอินเดียน แต่รายละเอียดของยอดปราสาทระหว่างศิลปะอินเดียนกับศิลปะเอเชียอาคเนย์กลับแตกต่างกันมาก

2. ฐานในศิลปะเอเชียอาคเนย์มีพื้นฐานมาจากฐานเวทีพื้นระในศิลปะอินเดีย ซึ่งประกอบด้วยลวดบัวกลศเป็นลวดบัวที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ศิลปะเอเชียอาคเนย์กลับมีกระบวนการที่แตกต่างไปจากศิลปะอินเดียมาก เช่น การซ้อนชั้นฐานในศิลปะขอมก่อนเมืองพระนคร การซ้อนชั้นฐานประทักษิณด้านล่างฐานเวทีพื้นระในศิลปะทวารวดีและศิลปะชวาภาคกลาง เป็นต้น ซึ่งทำให้รูปแบบฐานในเอเชียอาคเนย์มีความแตกต่างไปจากศิลปะอินเดียมาก

3. เรือนธาตุในเอเชียอาคเนย์ซึ่งสามารถแยกศึกษาออกได้ประเด็นศึกษาย่อยๆ เช่น เสาติดผนัง การแบ่งเก็จ และซุ้มประตู ล้วนแต่แสดงให้เห็นการลดทอนรายละเอียดจากศิลปะอินเดีย เช่น การลดทอดเสาติดผนังให้กลายเป็นเสาน้ำกระดานที่มีแถบลายประดับ การลดทอนตรีศกแบบมีสลีลันตระให้กลายเป็นไม่มี การลดทอนประตูตามระบบทวารศาชาซ้อนมกรไตรฉนวนให้เหลือเพียงมกรไตรฉนวนรับด้วยสถัมภศาชา ฯลฯ การลดทอนเช่นนี้แสดงให้เห็นการนำเอาองค์ประกอบแบบอินเดียมาปรับปรุงใหม่ของศิลปะเอเชียอาคเนย์

4. ระบบเดียวที่เอเชียอาคเนย์ดูเหมือนว่าจะซับซ้อนกว่าศิลปะอินเดียก็คือ ระบบบัญชา-ปราสาทซ้อนปราสาท ซึ่งเอเชียอาคเนย์หลายสกุลมีการออกแบบบัญชาให้มีรูปแบบที่ซับซ้อนและมีการประดับไว้ที่สำคัญของผนังเรือนธาตุ อันแตกต่างไปจากบัญชาและระบบปราสาทซ้อนปราสาทในศิลปะอินเดียในระยะร่วมสมัย

คำสำคัญ ศิขระ วิมาน ศิลปะอินเดีย ศิลปะเอเชียอาคเนย์, ปราสาท

Abstract

Part I

Research Title: Shikhara and Vimanana in Indian art and their influences to Southeast Asian Art

Researcher: Assoc.Prof.Dr.Chedha Tingsanchali (Project Leader)

Faculty of Archaeology Silpakorn university

Research Grant Fiscal year 2558

Research Development Institute, Silpakorn University

Year of Completion: 2559

Type of Research: Basic Research

Subjects: Philosophy (Art History)

Part II Abstract

The research is to study the style of the Prāsāda type of architecture in Southeast Asian art especially their relation to the development and the variation of the same kind of architecture in Indian art. This is also aim to understand the origin, the adoption, the modification of Indian architectural elements in Southeast Asian art as well as the identities of Prasada type of architecture in Southeast Asian art.

The study focuses on the details of the architectural elements, from the superstructure to the basal moldings and the body of the temple as well as the wall-attached miniature temples of each school of Southeast Asian art before examining the similarities and the differences with Indian art. The results of the study can be summarized as follow.

1. The Prāsāda in Southeast Asian art can be categorized by the style of the superstructure as being inspired by Indian art. The temples found in Southeast Asia are of various superstructure style, including the flat roof temple, the sloping roof temple, the wagon-roof temple, the South-Indian fashioned so-called Vimāna superstructure and the North-Indian fashioned so-called Śikhara type. Despite following the Indian fashion, the detail of superstructure in Southeast Asian art is quite different from that of Indian art.
2. The base molding of Southeast Asian art is mainly based on the studded Vedibandha type of molding in Indian convention in which Kalaśa-(torus) molding is the main plinth. However this base was normally modified and elaborated in every school of Southeast Asian art, such as the double bases articulation in Pre-Angkorian Khmer art, the superimposing bases between the Pradakṣiṇa platform and the Vedibandha base in Dvārvaṭī and Central Javanese art.
3. The pilasters, the projection system and the door of Southeast Asian art are of quite simplified form of the more-complex Indian ones. For example, the pilaster

becomes simplified into band-typed with the motif band in the middle portion, the door becomes simplified with the Makaratoraṇa and the Stambhaśākhā. The plan of the body became the triple-division system but without the recession (Salīlāntara)

4. The wall-decorated miniature temples (Pañjara) of Southeast Asia seem, surprisingly, to be more elaborate in style than those of Indian art. Mostly Southeast Asian art locate the Pañjara in the most-important portion of the body wall to emphasize its significance, different from Indian art.

Key Word: Śikhara, Vimāna, Indian Art, Southeast Asian Art, Prāsāda